

POSTANOWIENIE

Dnia 15 grudnia 2010 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Henryk Pietrkowski (przewodniczący)

SSN Hubert Wrzeszcz (sprawozdawca)

SSN Dariusz Zawistowski

w sprawie ze skargi P. Ł.

o wznowienie postępowania zakończonego prawomocnym wyrokiem

Sądu Okręgowego w P. z dnia 20 maja 2008 r., sygn. akt II Ca (...)

wydanym w sprawie z powództwa Funduszu Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych w W.

przeciwko P. Ł.

o zapłatę,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 15 grudnia 2010 r.,

zażalenia pozwanego (skarżącego)

na postanowienie Sądu Okręgowego w P. z dnia 15 czerwca 2010 r., sygn. akt II Ca (...),

uchyla zaskarżone postanowienie.

Uzasadnienie

Zaskarżonym postanowieniem Sąd Okręgowy w P. odrzucił skargę P. Ł. o wznowienie postępowania.

Z uzasadnienia postanowienia wynika, że P. Ł. wniósł skargę o wznowienie postępowania zakończonego prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego w P. z dnia 20 maja 2008 r., którym uwzględniono apelację powoda od wyroku Sądu Rejonowego w

P., i wniósł o uchylenie obu orzeczeń oraz zasądzenie kosztów procesu. W uzasadnieniu skargi wskazał, że wysłany mu przez Sąd Rejonowy odpis pozwu na wskazany przez powoda adres (K., gmina P.) został przez pocztę zwrócony z adnotacją „adresat wyprowadził się”. Adnotacja poczty nie była jednak prawdziwa, albowiem zamieszkiwał on wówczas pod wskazanym przez powoda adresem, choć przebywał, ze względu na wykonywaną pracę i sytuację rodzinną, w P. W związku z tym w Urzędzie Pocztownym w P. złożył polecenie, aby przychodzącą korespondencję Urząd przekazywał na wskazany adres w P. Sąd Rejonowy – po uzyskaniu stosownych wywiadów, potwierdzających wskazany przez powoda adres pozwanego – ustanowił dla pozwanego kuratora dla nieznanego z miejsca pobytu. Zdaniem P. Ł. ustanowienie kuratora nastąpiło z naruszeniem prawa i pozbawiło go możliwości działania, co uzasadnia wznowienie postępowania na podstawie art. 401 pkt 2 k.p.c.

Według ustaleń Sądu Okręgowego Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych w W. dnia 5 kwietnia 2005 r. wniósł do Sądu Rejonowego w P. pozew przeciwko P. Ł. o zapłatę 51 272,80 zł z ustawowymi odsetkami. Wysłane pozwanemu na wskazany przez powoda adres zawiadomienie o rozprawie i odpis pozwu zostały przez pocztę – bez awizowania przesyłki – zwrócone z adnotacją „adresat wyprowadził się”.

W tej sytuacji powód złożył wniosek o ustanowienie kuratora dla nieznanego z miejsca pobytu, do którego dołączył informacje z Centralnego Biura Adresowego i z Urzędu Miejskiego w P., potwierdzające zameldowanie pozwanego na pobyt stały pod adresem wskazanym w pozwie. Do wniosku dołączono także stosowną informację z Krajowego Rejestru Karnego.

Postanowieniem z dnia 29 sierpnia 2006 roku Sąd Rejonowy w P. ustanowił kuratora dla nieznanego z miejsca pobytu pozwanego w osobie aplikanta adwokackiego Arkadiusza Teteli; ustanowienie kuratora było przedmiotem stosownych ogłoszeń.

Na rozprawie dnia 23 lipca 2007 r. kurator wniósł o oddalenie powództwa i zasądzenie kosztów procesu. Wyrokiem z dnia 31 stycznia 2008 r. Sąd Rejonowy w P. oddalił powództwo i orzekł o kosztach procesu.

Wyrokiem z dnia 20 maja 2008 r. Sąd Okręgowy w P. – na skutek apelacji powoda – zmienił wyrok Sądu pierwszej instancji i uwzględnił powództwo i orzekł o kosztach procesu za obie instancje.

P. Ł. jest zameldowany w miejscowości K., gmina P. od 1983. Od początku 1990 r. mieszka w P. przy ul. G. ze względu na wykonywanie pracy w P. W K. prowadzi gospodarstwo rolne i w związku z tym bywa tam i nocuje.

P. Ł. od około 10 lat składa w Urzędzie Poczтовым w P. okresowe, systematycznie ponawiane, polecenia, aby Urząd przekazywał mu korespondencję na wskazany adres w P. Urząd wykonywał te polecenia. Wszystkie druki dotyczące poleceń przekazywania korespondencji zawierały informację, że wspomniane polecenia nie obejmują przesyłek listowych nadawanych na zasadach specjalnych, tj. m.in. przesyłek nadanych w postępowaniu cywilnym, karnym i administracyjnym, ponieważ nie pozwalają na to przepisy szczególne regulujące tryb doręczenia.

Sąd uznał, że skarga o wznowienie postępowania podlega odrzuceniu, albowiem nie ma podstaw do przyjęcia – w świetle dokonanych w sprawie ustaleń faktycznych – że zachodzi wskazana przez P. Ł. ustawowa podstawa wznowienia postępowania.

Nieuzasadniony jest zarzut, że pozwany w postępowaniu przed Sądem Rejonowym był nienależycie reprezentowany. Nienależyta reprezentacja w rozumieniu art. 401 pkt 2 k.p.c. polega na tym, że strona nie miała organu powołanego do jej reprezentowani lub przedstawiciela ustawowego albo należycie umocowanego pełnomocnika procesowego. Nie ulega wątpliwości, że taka sytuacja nie zaistniała w sprawie.

Nie doszło także do nieważności postępowania spowodowanej – zdaniem P. Ł. – pozbawieniem go możliwości działania na skutek ustanowienie kuratora z naruszeniem art. 144 k.p.c. Wysłane pozwanemu zawiadomienie o rozprawie i odpis pozwu nie zostały doręczone na adres wskazany przez powoda, ponieważ pozwany faktycznie zamieszkiwał w P., a w K. bywał sporadycznie. Sąd Okręgowy uznał, że miejscem zamieszkania pozwanego jest P. od 1990 r. Należało zatem przyjąć, że poczta dokonała pierwszego doręczenia zgodnie z § 5 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 17 czerwca 1999 r. w sprawie szczegółowego trybu doręczania pism sądowych przez pocztę (Dz. U. Nr 62, poz. 697 ze zm., dalej: „rozporządzenia MS”). Adnotacja, zamieszczona na dowodzie doręczenia, że adresat wyprowadził się, była więc prawidłowa. Zdaniem Sądu Okręgowego nie budzi wątpliwości zasadność wniosku powoda o ustanowienie kuratora dla nieznanego z miejsca pobytu pozwanego oraz prawidłowość postanowienia Sądu o jego ustanowieniu.

W zażaleniu pełnomocnik P. Ł., zarzucając naruszenie art. 401 pkt 2 w związku z art. 144 § 1, 138 § 1, 139 § 1 k.p.c., § 5 ust. 2, § 9 ust. 1 pkt 1-3 i ust. 3 rozporządzenia

MS i art. 410 § 1 k.p.c. oraz art. 401 pkt 2 w związku z art. 144 § 1 k.p.c., art. 25 k.c., art. 27 § 2 i 410 § 1 k.p.c., wniósł o uchylenie zaskarżonego postanowienia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania bądź o zmianę zaskarżonego postanowienia i orzeczenie zgodnie z wnioskiem skargi i wznowienie postępowania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Trafny okazał się zarzut skarżącego, że Sąd Okręgowy z naruszeniem art. 401 pkt 2 k.p.c. uznał, iż nie zachodzi podstawa do wznowienia postępowania w postaci nieważności postępowania spowodowanej pozbawieniem skarżącego możliwości działania na skutek ustanowienia w sprawie kuratora dla nieznanego z miejsca pobytu z naruszeniem art. 144 § 1 k.p.c.

Zgodnie z art. 143 k.p.c., jeżeli stronie, której miejsce nie jest znane, ma być doręczony pozew lub inne pismo procesowe wywołujące potrzebę podjęcia obrony jej praw, doręczenie może do chwili zgłoszenia się strony albo jej przedstawiciela lub pełnomocnika nastąpić tylko do rąk kuratora ustanowionego na wniosek osoby zainteresowanej przez sąd orzekający. Przesłanką ustanowienia kuratora jest – poza stwierdzeniem potrzeby doręczenia stronie pozwu lub innego pisma procesowego wymagającego podjęcia obrony jej praw – uprawdopodobnienie, że miejsce pobytu strony nie jest znane. Obowiązek uprawdopodobnienia, że miejsce pobytu strony nie jest znane spoczywa – w myśl art. 144 § 1 zdanie pierwsze k.p.c. – na osobie zainteresowanej ustanowieniem kuratora na podstawie art. 143 k.p.c.

W literaturze przedmiotu i w orzecznictwie podnosi się, że wobec praktycznie nieograniczonej możliwości wyjazdów i okresowych pobytów za granicą należy zaostrzyć kryteria oceny, czy doszło do uprawdopodobnienia, że miejsce pobytu strony nie jest znane. W miarę potrzeby, i dla zapobieżenia ewentualnym nadużyciom, należałoby przesłuchać na tę okoliczność przeciwnika strony, dla której ma być ustanowiony kurator, domowników, sąsiadów lub administratora domu itp. Poprzestanie na informacjach uzyskanych od Policji nie wystarcza do spełnienia wymagania przewidzianego w art. 144 § 1 zdanie drugie k.p.c. (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 30 czerwca 1997 r., II CKU 71/97, Prok. i Pr.-wkł. 1997, nr 12, poz. 38). Do uprawdopodobnienia, o którym mowa w art. 144 k.p.c., nie wystarcza także stwierdzenie właściwego organu, że strona nie jest zameldowana w danej miejscowości i w związku z tym nie figuruje w rejestrze mieszkańców danej miejscowości. Konieczne jest poza tym wykazanie, że nie tylko żądający ustanowienia kuratora, lecz także inne osoby, które mogą mieć informacje o miejscu pobytu strony, a w szczególności krewni, powinowaci, i

inne osoby bliskie, m.in. także zakład pracy, w którym strona była ostatnio zatrudniona, nie mają wiadomości potrzebnych do doręczenia stronie pisma procesowego lub zawiadomienia o posiedzeniu sądu (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 26 kwietnia 1979 r., II CZ 44/79, OSNCP 1979, nr 11, poz. 224). Ustanowienie kuratora bez należytego uprawdopodobnienia, że miejsce pobytu strony nie jest znane, powoduje nieważność postępowania toczącego się z jego udziałem (por. orzeczenia Sądu Najwyższego: z dnia 16 sierpnia 1960 r., 3 CR 65/60, OSPiKA1961, nr 3, poz. 81; z dnia 28 listopada 1969 r., III CRN 418/69, OSPiKA 1971, nr 2, poz. 35).

W świetle powyższego nie można odmówić racji skarżącemu, że ustanowienie kuratora nastąpiło bez należytego uprawdopodobnienia, że miejsce pobytu skarżącego nie jest znane. Nie dołożono bowiem odpowiedniej do okoliczności sprawy staranności w poszukiwaniu miejsca pobytu skarżącego. Do uprawdopodobnienia, o którym mowa w art. 144 § 1 k.p.c., nie wystarczało – po otrzymaniu dowodu pierwszego doręczenia w sprawie (wezwanie na rozprawę i odpis pozwu) z adnotacją, że adresat wyprowadził się – porzestanie na informacji z Centralnego Biura Adresowego, z Urzędu Miasta w P. i Krajowego Rejestru Skazanych. Zamieszczona na pierwszym doręczeniu adnotacja, że adresat wyprowadził się wymagała w okolicznościach sprawy – co uszło uwagi Sądu – weryfikacji i to nie tylko dlatego, że nie było podstaw do jej zamieszczania, ale także z tego powodu, że jej weryfikacja przez przeprowadzenie np. odpowiedniego wywiadu w Urzędzie Poczтовым w P. pozwoliłoby ustalić – znane Urzędowi – miejsce pobytu skarżącego w P.

Z niekwestionowanych okoliczności sprawy wynika, że Urząd Pocztowy w P., który zwrócił dowód pierwszego doręczenia, z adnotacją, że adresat wyprowadził się, od dziesięciu lat (licząc od 2000 r.) na ponawiane co roku żądanie skarżącego przysyłał mu korespondencję na wskazany adres w P. Wprawdzie żądanie to nie obejmowało przesyłek sądowych, jednakże ich doręczenie wymagało awizowania. Wynika to wyraźnie z dołączonego do adresowanego do Sądu pisma Poczty z dnia 13 kwietnia 2010 r. żądania skarżącego dotyczącego przysyłania korespondencji na wskazany adres w P., sporządzonego na formularzu nazwanym „Dosyłanie przesyłek” (na jego odwrocie zostały m.in. wymienione niepodlegające przekazywaniu na wskazany adres przesyłki sądowe, ale wymagające awizowania). Tymczasem wezwanie na rozprawę i odpis pozwu – jak wynika z dowodu pierwszego doręczenia – nie były awizowane na adres skarżącego ani w K., ani w P. W tej sytuacji nie ma podstaw do uznania, że

dowód pierwszego doręczenia, z adnotacją, że adresat wyprowadził się, został wystawiony zgodnie § 5 ust. 2 rozporządzenia MS.

W okolicznościach sprawy za potrzebą weryfikacji niewiążącej dla sądu treści zamieszczonej adnotacji na pierwszym dowodzie doręczenia przemawiały zgodne informacje z Urzędu Miejskiego w P. i z Centralnego Biura Adresowego, że skarżący jest zameldowany w K. Poprzestanie na przedstawieniu rutynowych środków dowodowych w celu wykazania, że miejsce pobytu skarżącego nie jest znane nie wystarczyło do przyjęcia, że dołożono odpowiedniej w okolicznościach sprawy staranności w poszukiwaniu miejsca pobytu skarżącego.

Reasumując, nie można podzielić stanowiska Sądu, że nie zachodzi podstawa do wznowienia postępowania w postaci nieważności postępowania spowodowanej ustanowieniem kuratora bez należytego uprawdopodobnienia, że miejsce pobytu skarżącego nie było znane.

Z tych względów Sąd Najwyższy orzekł, jak w sentencji postanowienia.